

Шевчук Анастасія Ігорівна, студентка 4-го
курсу факультету № 2 НАВС *Науковий*
керівник: Герасимчук Л. В., доцент кафедри
цивільно-правових та господарсько-правових
дисциплін НАВС, кандидат юридичних наук

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ В УКРАЇНІ

Для України як незалежної, демократичної, соціально-спрямованої держави з ринковою економікою важливе значення має існування розвинутої системи соціальних стандартів, гарантій та нормативів. Соціально-економічні гарантії - це методи задоволення державою різноманітних потреб громадян на рівні соціально визначених норм. Соціальна політика держави завжди була актуальною темою для обговорення, оскільки потребує подальшого вдосконалення, виконання та реалізації її на практиці, а не лише декларування. Базовим державним соціальним стандартом є прожитковий мінімум, встановлений законом, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я та освіти[1]. В свою чергу, основою розрахунку прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення є мінімальний споживчий кошик. Споживчий кошик - асортимент товарів, що характеризує типовий рівень та структуру місячного (річного) споживання людини або сім'ї. Такий набір використовується для розрахунку мінімального споживчого бюджету, виходячи з вартості споживчого кошику у діючих цінах.

Методика формування споживчого кошику в Україні є недосконалою та застарілою. Оскільки він є основою для формування показників всієї системи соціального забезпечення, тому існує гостра необхідність вдосконалення методики його формування, досягнення науково обґрунтованого, відповідного реаліям життя прожиткового мінімуму. Дослідженням даної

проблеми займається широке коло науковців та практиків. У кожній державі сформовано свій порядок формування прожиткового мінімуму, всі вони різняться за методами розрахунку, складом та структурою витрат, демографічними та соціальними групами населення, для яких здійснюється встановлення його розміру. Методи визначення прожиткового мінімуму [2, с. 198].

а) Статистичний - встановлюється на рівні доходів 10-20% найзаможніших громадян певної країни. Для країн з високим доходом. (Литва, Естонія)

б) Ресурсний - Виходить з можливості економіки забезпечити прожитковий мінімум. (Японія)

в) Комбінований - Поєднує декілька методів. Наприклад, вартість харчування - за нормами, житлово-комунальні послуги - за фактом; непродовольчі товари - за часткою у загальних витратах. (Італія)

г) Нормативний - Полягає у становленні вартісної величини прожиткового мінімуму через споживчий кошик. (США, Росія, Україна)

д) Відносний - Базується на визначенні медіанного доходу - такий дохід, за якого половина населення має більший дохід, а інша - менший. (Німеччина)

В Україні прожитковий мінімум визначається нормативним методом. З країн, що використовують такий метод, найбільший інтерес становить досвід США, він розраховується для таких типів сімей з дітьми: з двома батьками, один з яких працює; з двома батьками, з яких жоден не працює; неповна сім'я з одним працюючим. Прожитковий мінімум в Україні визначається від вікового критерію або ж залежно від соціальної та демографічної групи особи: для дітей віком до 6 років; для дітей віком від 6 до 18 років; для працездатних осіб; для осіб, які втратили працездатність [3]. Вміст та кількісні характеристики споживчого кошику різняться, наприклад в американський кошик входять такі екзотичні продукти, як кленовий сироп. Варто зазначити, що в

Україні навіть традиційного українського сала передбачено не більше двох кілограм на одну особу. Щодо кількісного критерію, то споживчий кошик американця складається з 300 продуктів і послуг, англійця - 650, кошик українця включає 297 найменувань товарів і послуг. За даними Міністерства Економіки України в споживчому кошику зразка 2014 року продукти - 60,3%, послуги - 20,2%, непродовольчі товари - 14,5 %.

Враховуючи наведене вище, можна виділити такі завдання щодо зміни методики встановлення розміру мінімального споживчого кошику та прожиткового мінімуму: досягнення відповідності його складу та розміру сучасним умовам життя населення; перегляд складу та покращення якості благ, що входять до складу мінімального споживчого кошику; врахування регіональних відмінностей у вартості життя; забезпечення належного співвідношення витрат на продовольчі, непродовольчі товари та послуги; переглянути склад основних соціальних і демографічних груп населення, для яких здійснюються розрахунки прожиткового мінімуму; розглянути можливість введення прожиткового мінімуму за типами та складом сімей, роду діяльності